

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Debreczen, collegium.

Megjelenik havonként kétszer.

Felelős-szerkesztő:

BIKY ANDOR.

Szerkesztőtársai:

Debreczeni István, Faust Imre.

Kiadóhivatallal főnök: **Papp József.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . . . 5 korona.

Fél évre . . . . . 2 kor. 50 fill.

Ifjusági egyesületeknek . . . . . 4 korona.

Főiskolai hallgatóknak . . . . . 3 korona.

Egyes szám ára: 40 fillér.

Rákóczi induló.

Ünnepi óda, írta Szunyogh Barna. A debreceni színházban szavalta Hahnel Aranka.

Ott, hol a szellő is hős dolgokat regél,
Ott termett a sápadt tábortüzeknél...
Czinka Panna volt tán szülője, dajkája,
Cigányszívéből lett fénye, tüze, szárnya.
És onnan repült ki lobogva, sietve,
Szabadságért küzdő hős kuruc szivekbe
Ez a dörgedelmes, nagy viharként zugó,
Eget megostromló Rákóczi-induló!

És mikor megtermett ez a csodadallam,
Minden szilaj, vészes, forró viadalban,
Nem félve a vértől, ha kuruckéz ontja,
Ott szólt a seregben tüzelve, sikoltva.
Bátor kurucszívet átal, meg átjárva,
Velük együtt küzdött életre, halálra,
Ez az olthatatlan, szabad harcra gyújtó,
Eget megostromló Rákóczi-induló.

Mikor Majtény síkján vége lett a harcnak,
S örült a németység és a csuf labanchad
S mi nagy Fejedelmünk ott állt a ha-

[táron,

Hogy a mi földünkről más földekre szál-

[jon:

Megharsant a néma, fájó, bucsu csendbe,
De csak lopva, titkon, sirva és remegve,
Az a vigasztaló, örök reményt nyújtó,
Eget megostromló Rákóczi-induló.

Elzúgott, elpihent a háboru vésze,
És ő ott élt csendben a számkivetésbe'...
Itthon is csendes lett a halom, hegy, róna,
Mintha meghalt volna az a szilaj nőta...
Pedig az nem halt meg! A bujdosók ajkán
És ott Törökhonban, Márványtenger part-
[ján...

Felsírt a szabadság egéről lehulló
Eget megostromló Rákóczi-induló.

Most, mikor a hősök szent hamvait hozzák,
Meghalljátok újra Czinka Panna kobzát.
Fönn, a magas égből hangzik majd a
[dallam,

Mely a hazatérő koporsókra harsan.
Megérted-e akkor ott a temetésen
Gyászoló-ünneplő édes magyar népem,
Mi az a nagy égből majd oda lefutó,
Eget megostromló Rákóczi-induló.

Óh, mert hiszen folyton élni kell e dalnak,
Amig szívelángja lobog a magyarnak!
Ez erősít, tüzel, ha a harcba szálltok!
Ez a ti legszentebb, legforróbb imátok!
S verjen meg titeket a hatalmas Isten,
Ha majd valamikor nem lesz szivetekben
Ez az örökélő, soha el nem muló,
Eget megostromló Rákóczi-induló!

Rákóczi.

A márvány tenger partjáról megindult egy szomorú menet. Diszes művészi koporsókat hoznak és benne az enyészetnek átadott holttetemetek. De mikor megérkeznek az ország határára, a gyászmenet hódolatmenetté válik, az egész nemzet részt vesz a nagy ünnepségben, hirdetve azt a nagy igazságot, hogy csupán a test enyészik el, de az ige testet ölt s évszázadok multán oly lelkesedéssel visszhangzik az egész országban, mint akkor, midőn őrtüzek gyultak a hegyek ormán s mint a duló viharban fel-felhangzó szél kiáltott bele a csaták szörnyű zajába a tárogató. Mikor kacagányos deli magyar leventék vérükkel szereztek igazságot a nagy nemzeti eszmének, amelyért egy nemzet sem áldozott annyit, mint a magyar. Feláldozta gazdagságát — koldusokká letünk, feláldozta legjobb fiait — megfogyott a magyar, utját állotta a kulturális haladásnak — elmaradtunk Nyugat mögött, de ragyogó dicsőséges obeliszket emeltünk az Alkotmányoknak. Amit elvesztettünk, azt kipótoltuk azóta, de ha a nemzeti küzdelmekért folytatott korszakot kitörlöttük volna a történelemből, azóta a tűnő évek viharában elveszett volna a magyar is. Azóta más szántana a délibábos rónán, idegen ajak fujná Erdélyben a pásztorkürtöt, ha nem áldoznak fel szabadsághőseink mindent, ami csak drága az ember előtt.

Ennek a korszaknak legideálisabb alakja kétségkívül II. Rákóczi Ferenc. Idegen neveltetés nem fojtotta meg benne a szabadságszeretetet, mindenekelőtt megmaradt magyarnak. Ellenségeink mondhatják róla, hogy csak a körülmények vitték bele a szabadságharcba, de a mi lelkünk-ből nem oltják ki a végtelen rajongás egyetlen szikráját sem, amíg magyar lesz a földön, II. Rákóczi Ferenc a hazához való szüntelen ragaszkodás példaképe, a fanatikus szabadságszeretet apostola, a törhetetlen jellem utópiája.

Inkább a száműzetést választotta, de nem hajtotta meg fejét. Küzdött, szenvedett. Végtére nyugodalmat talált Rodostóban.

Azután évszázadokon át felhangzott egy keserű sóhajtás, mintha a nagy Rákóczi vágya volna, aki még a föld alól is visszavágyik az édes hazai földre. A bujdosó kurucok dalai örökítették meg a nagy fejedelem keserűségét, azóta felzokogott minden magyar költő versében. Szinte

belenyugodott már a magyar, hogy idegen földben nyugszik a szentséges halott aki éjszakánként visszatér örködni édes magyar nemzete felett.

Most egyszerre véget ér a rodostói monda-kör. Rákóczit hazahozzák. Lebegjen köztünk szelme ne csupán a lelkesedés első fellángolásában de örökre, ő legyen mintaképünk nem a szüntelen vérontásban, de a békés, igaz munkálkodásban.

Vidovich Ernő.

Rákóczi a határon.

A tenger árján nagy, sötét hajó...
 Lebeg, közelg a sziklapart felé...
 Egy árva nemzet drága kincse benne...
 A tenger érzi, tudja ezt,
 S fenséges ajka megremeget bele.
 Csobog, cseveg, csacsogva ring a hullám,
 Előre fut, hogy hirádo legyen,
 S a szöke partfövenyről visszahull...
 Dalol, susog, majd halk fohászba fog,
 S a szöke porazem mindenik megéled;
 A néma dal, a suttogás örök:
 — Nézd! ime ő, a hős, dicső, nemes,
 A száműzött hát újra visszajött...

*

A hős, a holtak gyászkiisérével
 Megérkezett. . . A tenger árja sirva
 Átadja im a szárazföldnek őket...
 Aztán röpitik szellő szárnyakon;
 A vaskolosszus, mintha lelke volna,
 Siet velök a szent határ felé.

Szellő fuvalma támad mindenütt...
 S az utfélen a sok hervadt virág
 Fejét emelve vágyón néz utána
 Aztán aléltan újra visszahull...
 A szertehullott sárga lombok is
 Versenyre kelnek szellem-szárnyakon.
 Es úgy kísérik utjait soká...

*

A hon határán ünneplő sereg,
 Repesve várja honja bajnokát...
 S a nagy tömegtől messze elvonulva
 Ott áll magában egy megtört öreg...
 A díszruhába öltözött tömeg
 Megvetve lökdösi el őt magától...
 S amíg azoknak éljenzése zúg,
 Köszöntgetvén a halhatlan dicsőt,
 Az agg szemébe könyre köny lopózik,
 S — hogy mért? ki tudja? — hosszasan zokog.

Az ősz öreg az érdempénzre néz,
 Mely roskadt keblén megrándula most,
 Miként ha egy kéz érintette volna...
 Fülébe csengnek mélabus szavak:
 — Öreg barátom, nem tudom, ki vagy?
 De hozzád jöttem, mert a köny beszél...
 Te, látom, engem szívben ünnepsz...

Az ősz e szóra félön összeressen,
 Körültekint, de kit se' lát közel...

Az ajka némán úgy mozog, s szeme
A sűrűre égre kérdőn révedez...
Megroskad térdre, s melle úgy zihál...
Előtte áll egy fényes tünemény...
Ajkat erőtlen két szó hagyja el:
— Rákóczi lelke! — és a porba hull...

-- Ki vagy te ősz!? Kuruc vagy ugy-e... látom!
Sebed mutatja .. — Nem, honvéd vagyok!
— Az egyre megy! Honvéd... kuruc! Hazáért
Ontotta vérért egyik s másik is,
S jutalmul rongyot, s rabláncot kapott!...
Kelj fel, te agg .. Erősödj újra meg most,
Kossuthé voltál... most enyém leszél...

Ne sirj, ne félj! Örülj, mint én örülök,
Hogy szép hazámban újra itt vagyok...
A gyász letelt, s majd újra lábrakapva
Szabaddá tesszük ezt a drága hont.

De im... amott már vége a beszédnek,
S az induló már hangzik is felénk...
Megyek velök, hogy eltemessenek,
De újra látok engemet megint!
Eredj! Siess! Ne bánd, hogy elbukátok,
S Kossuth küzdelme hogy meddő maradt...
Feltámad a néz e nemzet nem sokára!
És rabhonából lesz szabad haza!

Eredj hirdesd, hogy készülődjenek!
Tanítgassátok unokáitok!
Kaszát ragadj és vond simára azt,
S ha rozsdás kardod, élesítsd ki jól.
Ágyuk számára ott a sok harang...
Ne féljete! A győzelem miénk!
Szólítsd a népet! Mondjad, én üzentem!
Hogy itt a hajnal! Ébredésre vár!
Én itt vagyok már köztetek megint!
A lelke elszáll szerte mindüvé,
S minden kebelnek ihlettséget ad!
A végső nagy harc még csak most jövend el...
Vigyázzatok háta!... Készülődjete!

(1906 okt. 29.)

Szabó István.

A munka.

Irta: Biky Andor.

Már öt óra elmúlt, de a köd még mindig nem akar ritkulni. Itt-ott a külváros keskeny, sáros gyalogjáróján táncot lejt egy kocsmá ajtaja fölött pislákoló lámpás kétes visszfénye, olykor áttöri a sötétséget valami szatócsbolt párázatos üvegajtáján kiszivárgó világosság; de a köd még sem enged, nehéz, nedves homályba burkolja a rendetlen házsorokat.

Egy pár munkás megy végig az utcán. Pálinkmérés akad az utjokba: pár percre megszűnik nehézkes lépéseik egyhangú kopogása, később távolodik, majd elhal egészen.

Most egy magas alak tűnik fel a sarkon. Sietős, türelmetlen léptekkel méri végig a sáros aszfaltot. Nem néz se jobbra, se balra, sietve for-

dul be egy másik utcába, azután ismét egy másikba. A gyári munkások ruháját viseli, ez az ember a gyárba igyekszik.

A nagyváros legszélső utcái a folyóra torkollanak. Egy hosszú, hosszú hid vezet a tulsó partra. Ott vannak a gyárak. A tömérdek égbenyuló gyárkémény okádja a nehéz köszénfüstöt, mindjárt kezdődik a munka.

Az ember elhagyja az utolsó házat is, a hidfőhöz ér.

Megvan elégedve magával. Jóval hat óra előtt ér el a gyárhoz. És végre hozzákezdhet a munkához.

Sokat, nagyon sokat vár a munkától. Ugy gondolta, hogy ebben fogja megtalálni a feledést, az engesztelődést, a megtisztulást. Eszébe jut, mikor kis gyermek korában először ment iskolába. Ugyanezt a névtelen örömet, ezt a sejtelmes szorongást érezte akkor is. Vajjon mi vár reá?

De most nem engedi magát ilyen kétségektől gyötörtetni. Már egyszer legyőzte az öngyilkosság gondolatát. Nincs más ut előtte, csak amelyekre rálépett. Dolgozni fog. Előbbi életét bevégezte. Megveti azt a világot, amelyben eddig élt, amely kiközösítette tagjai közül. Sajnálja önmagát, hogy oly hosszú ideig nem volt képes öntudatra ébredni, hogy ment vakon a többi félemler után, akiknek nincs más törekvésük, csak hogy minél több élvezettel fűszerezzék léha, mitsem érő életüket. Nem irigyli azokat, akiknek sikerül elkerülni az akadályokat, a sikamlós lejtőket. Nem sajnálja, hogy neki nem sikerült. Ott azt mondják, hogy elbukott. De ő érzi, hogy fölfelé bukott, mert így ember lesz belőle.

Gyorsan halad át a hidon. Ezelőtt két nappal járt itten. Akkor úgy érezte, hogy meg kell halnia. Kell! Mert nem élhet becsület nélkül. Akkor verőfényes őszi nap volt. Ráborult a hid korlátjára és belebámult a lassan hömpölygő folyóba. Ugy határozta el, hogy vízbe fogja ölni magát. Nézte, nézte sokáig a sirját. A játszói napsugár megtörve a víz selymes hullámain, incselkedni kezdett vele. Fölvetette a szemét. A nagyváros fölött a messze távolból hófedett hegytetők látszottak. Pár percig lekötve tartotta figyelmét ez a kép. Csodálkozott, hogy ezt még sohasem látta, nem tudott semmit arról, hogy a természetnek is vannak szépségei. Most érezte, hogy eddigi élete csak bűnös gyönyöröket nyújtott neki és

hogy sohasem volt tiszta öröme. Belátta, hogy nem a vég a szomorú, hanem a kezdet. És mindent, mindent odadobott volna azért hogy újra elkezdhesse — elülről.

Másfelé fordította a tekintetét, fájt a megbánás.

Most a gyárváros kormos kéményei tüntek a szemébe. Fülébe zúgott annak a másik ismeretlen világnak tompa moraja. Az erő, a munkás embererő szórta vádjait felé, aki tétlenül nézte, hogy mások dolgoznak.

Hirtelen egy ismeretlen érzés ragadta meg. Ugy érezte, mintha egy alvó hatalom ébredt volna életre bensejében. Minden izma megfeszült, arca kipirult, szemei lángoltak. Lelke fölriadt tompa kábultságából. Mintegy varázsütésre életrekelt benne az elaltatott, a diadalmas Erő.

Egy percre még ott kísértett gondolatában, hogy késő a megbánás. Még egyszer áthajolt a hid korlátján. A csillámló vizről vissza tükröződő napsugár a vigasztalás verőfényét szórta a szemébe. Egy ut áll előtte. Rálépett erre az utra, dolgozni fog.

És most újra átmegy ezen a hidon. Megy dolgozni. Keresi a tisztulást, a világrend bocsánatát egy elhibázott életért.

Nem állhatja meg, hogy meg ne pihenjen azon a helyen, ahol két nappal előbb küzdött önmagával. Ujra belenéz a folyóba. Szemei átláthatatlan sötétségbe merednek, csak a habok tompa zugása hangzik föl a mélységből.

A kísértés...

Izgatottan kapja föl a fejét. Egy gondolat nyilallott az agyába. Mintha valamit elhibázott volna a számításában.

De nincs ideje a gondolkozásra. Egy gyár gőzkürtje bűg bele a szürkületbe. Azután egy másik, egy harmadik. Most már rohanva fut le a hidról, nem szabad elkésnie az első napon. Lihegve rohan tovább.

Lelkendezve ér a gyár kapuja elé. Éppen most bocsátják ki az éjjeli munkásokat. Szálmalmas látványt nyujtanak ezek a szegény elgyötört emberek. Nehézkésen vonszolják fáradt tagjaikat. Ezeknek nem lelki üdülés volt a munka, hanem robot, nehéz robot. A többiek, akik föl-váltják őket, ott állanak a kapuban, keserű, résztvevő pillantással üdvözlik társaikat. Tudják, hogy este ők is így fognak távozni.

Az új munkás szorongó szívvel szemléli ezt a látványt. Ingadozik. Talán jobb volna visszatérni a hidra? Társait már elnyelte a gyár kapuja, egyedül áll a fal mellett. Egy darabig küzd magával, azután öntudatlan, gépies mozdulatokkal ő is bemegy a kapun.

Odabenn kijelölik a helyét. Két másik munkással beleül a lift kosarába. Már a nyolcadik emeleten vannak. Lassan, szótlánul hozzákezdnek a dologhoz.

A liften nagy tele zsákokat szállítanak föl. Ezeket a zsákokat kell szép sorjában elraktározniok. Egy villanycsengő rövid berzegése csikrog bele a süket zszibongásba, csakhamar megérkezik az első szállítmány. A kis kocsit végig tolják a keskeny síneken és kiüritik. Azután következik egy másik csengetés, egy harmadik. Még egy, még egy, — a végtelenségig.

Folyik a munka lassan, kimerően, de félbeszakítás nélkül. A hallgatag komor munkások nem is érdeklődnek új társuk iránt, aki zugó fejjel, sajgó izmokkal ténfereg a félhomályos, nehézlevegőjű raktárban.

Rémképek üldözik. Látja magát, amint este távozik a gyárból összetörve testben léleken. Egyik estén úgy, mint a másikon, egy fél életen keresztül. Nem ismerve résztvevő lelket, érző, megértő szívet soha. És dolgozni, dolgozni folyton immár nem tudva, nem értve, hogy miért?

Most nem jön többé a lift, megállott valamelyik közbeeső emeleten. Az új munkás lassan közeledik a liftkamara nyílásához. Szótlánul bámul a tátongó mélységbe. Azután félig akarva, félig öntudatlan aláhull a nyolcadik emeletről.

Mesék.

I.

*Volt egyszer egy gazdag öreg ur
És volt neki két szép leánya.
Mindkettőre várt egy-egy nagy ház,
Mindkettőnek volt hozománya.*

*S jött egyszer egy szép ifju ember;
Szerette a nagyobb leányt nagyon.
Mondá: titkon mily rég imádja
S elmondta ezerszer: angyalom.*

*Esküdött folyton, ha igent mond,
Ugy boldog lesz mindenek felett
S ha nem, úgy tul nem fogja élni...
És a nagyobbik mondott — nemet.*

*Az ifju pedig csodák csodája,
Nem halt meg s bűnnek sem ereszté fejét.
— A rossz nyelvek valamit suttognak,
Hogy tán más oka volt a dolognak —
Szóval megkérte a kisebbik kezét.*

II.

*Nagyvárosi vendéglőben
Vigan vannak éjéről-éjre:
Nagyvárosi vendéglőnek
Egy ifju ur a vendége.*

*S messze, messze esténkint egy
Szamosmenti falucskába'
Imakönyve mellett ülve
Öreg asszony sir magába.*

Debreczeni István.

Bánk bán egy osztrák író felfogásában.

Írta: **Stolz Ferenc.**

(Folytatás és vége.)

Hogyan tudnók csak becsülni is ezt a szóra-
kozott hivatalnokot, mikor még a lakájok is
nevetnek rajta, kinek éppen most növeszt szárva-
kat homlokára Ottó herceg! De jönnek már Erny
rokonai, Péter gróf és Simon, Bánk öccse. Dühvel
és keserű haraggal eltelve vetik szemére ostoba-
ságát és gyávaságát, mikor becsülete forog koc-
kán. Bánkot ez sem zavarja ki birkatürelméből,
mire Péter avval fenyegetőzik, hogy Ottót további
szemtelenkedése esetén megöli. Majd felesége
jön elé nagy félelmében védelmet keresve a férj
kebelén, Bánk azonban visszalöki a táncba, mert
neki most sokkal fontosabb (!) dolgai vannak.

Felesége végső kétségbeeséssel nyíltan fel-
tárja előtte Ottó aljasságát, de a férj egész hide-
gen hallgatást parancsol, vegre is megígéri, hogy
valami ürügy alatt haza fogja vinni.

Bánk tehát nem akar *igazságtalanul* el-
járni. Ezt hangoztatja mindig és mindenki-
vel szemben. — Hát igazságtalanul cselekszik, ha a
herceget felelősségre vonja? Hát *felségsértés* az,
ha a férfiu családi életének tisztaságát és *férji*
becsületét akarja megvédelmezni? De hát ő min-
den áron treuer Diener akar lenni! Feltétlenül és
legföltettebb érdekei figyelmen kívül hagyásával
minden körülmények között hű — a *király érde-
kében!*

Ám legyen, de a hű ember előre is lát!
Hát nem vette észre Bánk banusz, hogy Erny
szenvedélyes öccse mivel fenyegetődött?

Ha ő a királytól nyert hatalmánál fogva
most véget vet a buja herceg bűnös vágyának,
milyen nagy szerencsétlenségnek vette volna
elejét! És mily nagy bánattól mentette volna
meg a *királyt* — kiért mindenre, de *mindenre*
kész — ha erélyesen közbe lép! Igy azonban ő
maga, az ő hibája és gyávasága idézik fel a láza-
dást, mely a herceg gáztette miatt most kitört.

Ugyan milyennek ismertük meg eddig Bánk
banuszt? Érzéknélküli, a hyperlojalításban a
gyáva meghunyászkodásig menő szolgának, kinek
ez a — bocsánat az erős, de találó kifejezésért
— *kutyahüség*e iránta szánalmat és nem becsü-
lést kelt. Ezt tehát a fenséges epikai hős, kinek
nemes (!) hüségé bámulatot és csodálatot kelt!?

De talán mégis felébred benne az igazi érzés
hangja, ha feleségét *halva* látja maga előtt?
Előtte egész boldogsága megsemmisítve, szerető
hitvese megölve — és mellette a gaz gyilkos, a
herceg. Megrázó helyzet volna, de Bánk banusz
fájdalma oly szavakban nyer kifejezést, hogy
asszonyi siránkozással ismételtetik: O Erny!
O mein Kind, mein gutes, frommes Kind!

Rokonai bosszút szomjaznak, hitványnak
mondják, ki felesége halálát és a maga meggya-
lázott becsületét gyáva könnyekkel siratja. Hivat-
koznak *magyar* voltukra, az ősi jogra. Bánk
banusz azonban csitítja őket, legyen meg az Ur
akarata, inkább jöjjenek vele házába s ott Erny
egykori szobájában, ott beszéljék el egymásnak
az ő végtelen jóságát és ott *sirják* ki magukat
kedvökre!

Ebből ítélve, ugy látszik Grillparzernek
fogalma sem volt a magyar ember jellemvoná-
sairól! Ennyire ismerte ő az aranybulla korát
és ennyire a magyart.

A magyar ember először is magába temeti
fájdalmát, azt asszonyok módjára piacra nem
viszi, másfelől pedig hitvese s önmaga becsüle-
tén a szennynek még *árnyékát* sem türi el,
amint azt Katona Bánk bánja oly megkapóan
kifejezi. Hiszen még az *embert* sem találjuk fel
Bánk banusz-ban, hogyan kereshetnők a hatal-
mas nádort!

A saját nagy tehetetlensége következtében
támadt lázadás kitört, hiába igyekszik most már
azt meggátolni, egyszerűen együgyűnek tartják,
mikor a mások jogait akarja megvédelmezni,
mikor a magáét sem tudja!

Minő más színben áll előttünk a mi Bánk bánunk! Ő igazán megtestesülése a királyhűségnek, annak a hűségnek, mely a haza, a nép érdekeiről sem feledkezik meg. Sőt elismeri Petur és társai panaszainak jogosultságát, csak hogy alkotmányos uton akarja azokat orvosolni! Bánk banusz pedig, ahelyet, hogy Ottó elfogatásával lecsendesitené őket, *lázadóknak*, gyilkosoknak nevezi! Így természetes is, hogy léirelökik utjokból.

A lázadás mótivumára meg kell jegyezni, hogy nagyon is gyenge. Hiszen Bonfini is úgy írja, a történelem is tanítja, hogy az idegeneknek, a németeknek garázdálkodása, nemzetpusztító, nyomasztó uralma támasztotta a főurak lázadását. Ha Grillparzer is erre vezette volna vissza a lázadás okát, meg lett volna drámájában a korhűség is, mely mindig nagy előnyére válik a drámának s annak értékét, hatásosságát nagyban emeli. De sajnos, ezt az erős indítékot, melylyel oly erős színekkel jellemezhetné volna a kort, annak alakjait, eszméit, nem használta fel Grillparzer. Hogy miért nem, könnyű kitalálni!

De kövessük csak Bánk banuszt tetteiben. A királyi palota körülveve lázadóktól, a legnagyobb veszedelemben az egész királyi család. Most e vészes pillanatokban, most tág tere nyílik a hű embernek. Talán most mutatja be igazán nemesen és ragyogó színben az ő hűségét, egyéniségének hatalmát és erejét! — A lázadók követelik Ottót, de nem azért, hogy véres bosszút álljanak rajta, hanem csak börtönbe akarják vetni, hogy meg ne szökhessék. Ha most Bánk banusz a lázadók közé megy és lelkes szavakkal beszél a magyarnak az Isten kenettje, a király iránti hűségéről és közbe vetve egész nádori tekintélyét és hatalmát, a király alkotmányos érzületére és igazságosságára hivatkozik és így csillapítja le a lázadást, akkor csakugyan nagy szolgálatot tett, akkor csakugyan hű embernek ismerjük el, ki hűsége mellett önön magáról is tart valamit. De Bánk banusz erre nem gondol! Belopódzik az ostromolt királyi palotába és a biztos veszély elől egy rejtek uton kivezeti a királyi családot. Kétségkívül ez is érdem, de azt már igazán nem értjük, hogy Ottót, neje gyilkosát, az ő becsülete megrablóját menti meg *először*. Ezt nagylelkűségnek minősíteni nem lehet, de sőt — ez nagy, végzetes hiba, mert Bánk jól tudja, hogy az üldözők minden pillanatban utól-

érhetik. Ez be is következik s a királyné a következő pillanatban halva összerogy. Bánk banusz pedig, a nádor köpenyébe takaródzva leveti magát a földre s így kiküri az üldözők figyelmét. Nádorhoz illő szép helyzet!

Majd a városba megy s most, mikor már annyi baj történt, most veri le a lázadást. Ezt is csak hallomásból tudjuk s így az ő hősi nagyságát még mindig nem volt alkalmunk szemlélni.

Bizonyára abban akarja azt az író szemléltetni, hogy a lázadóknak kieszközli a király bocsánatát. Ez is szép vonás, de az már éppen nem elégít ki bennünket, hogy Ottóval majd hogy össze nem ölelkezik. Hát a szegény Ernynek emléke teljesen feledségbe ment? Vajjon könyekkel ki lehet-e engesztelni az ő rajta ejtett sérelmet? — Bizonyára nem.

Ime, így áll előttünk a hű alattvaló képe! Ő ugyanis büszkén vallja magát a dráma legutolsó sorában treuer Dienernek, de úgy, amint mi láttuk őt ténykedéseiben — jogtalanul kérkedik ezzel a névvel. Az ő hűsége és önzetlensége — megalázkodás, az ő áldozatkészsége — szolgálai meghunyászkodás. Gyenge és tehetetlen, kiből semmi bölcsesség, államférfiúi belátás nincsen. Minden akaraterő, mélyebb érzés, nemes indulat nélkül való, közönséges ember. (U. n. Fabrikware der Natur.) Csak az osztrák elfogultság és dölyf mondhatja őt epikai *hős*nek. Az ő egyéniségének nemzeti vonásairól beszélni nem lehet. Ő benne — amint már mondtam — még az embert sem találhatjuk fel, hogyan keressük tehát a magyart, a magyar oligarchát, ki vagy nemesen érző, vagy erőszakos és szenvedélyes, de sohasem ilyen határozatlan, szív és lélek nélkül való *szolga*!

Hiába keresnénk magyar vonásokat melék alakjaiban is, a lázadóknak sincsen meg az a büszke dac és hajlíthatatlan nyakasság, fajukhoz ősi jussaikhoz (erről beszélnek ugyan, de *csak* beszélnek) való tántoríthatatlan ragaszkodás, melyek a magyar nemesnek hű vonásai, különösen a — német nyomással, osztrák ármánnyal szemben. Jelszavuk ugyan „Ungarn und Ruhm“, de tetteikből nem igen tűnik ki ennek a hangzatos jelszónak követése, sőt — a mi fajunktól nagyon messze áll — *alattomosan* cselekednek. A többi jellemekre nézve megjegyzem, hogy van köztük jó is. Így Erny, kinek jelleme teljes indokoltá teszi bukását. Tragikum a tiszta és megin-

ditó. Azon nagy bűnhődése, mely egy csekély ballépéséből következett, a legtisztább és legmélyebb részvétet kelti fel szomorú sorsa iránt. Nem így a királyné, ki korántsem az erőszakos, férfias lelkű, bukásában is *nagy* Gertrudisz, mint amilyenek a történet is rajzolja s amilyenek az író is mondja, de csak mondja: tettei nem arra vallanak. — Egyszerűen egy hiu asszony, kit végzete bár méltán sujtott, de az a mód, ahogyan elbukik, nagyon helytelen, mert a véletlennel nem lehet büntetni azt, ki a maga könnyelműségével minden szerencsétlenséget felidézett s annyi bajt okozott. — Ottó jelleme nagyon valószínűtlen. Ottó egy léha, erköcstelen lovag, kit még *érzéki* szerelem sem von Erny felé, csupán a férj bosszantása tüzei. S hogy szinte örültté lesz, mikor Erny megvetését fejezi ki vele szemben: teljesen indokolatlan. Az sem elégíti ki bennünket, hogy ép bőrrel sikerül megmenekülnie. Az engedékeny Endre király jelleme elég jó; több rokon vonása van a Katona Endre királyával.

Igy bizony mint jellemfestő sem igen ragyogtatja Grillparzer ebben a drámában az ő tehetségét, jóllehet az osztrákok éppen a jellemek szempontjából tartják jobbnak ezt a drámát a Katonáénál. Hogy milyen alapon, azt nem tudom. Talán irigyelnek tőlünk minden nagy tehetséget, mivel nekik egy világhírű költőjük sincsen.

S hogy a bécsi udvar légkörében élő poéta miért rajzolta a magyarokat *igy*, azt megmagyarázza a bécsi udvar, mely mindig félt a magyaroktól. Félt hát a költő is, ki nagy költő társának Heinenek a magyarokról irt gyönyörű sorait bizonyára így módosította:

Wenn ich den Namen Ungarn hör'
So wird's mir im deutschen Wam's zu *bange*.

Heinenek „enge“ — szük — volt a dolmánya a magyar dicsó neve hallatára, Grillparzer ellenben jobbnak látta a magyarokat *olyan* világításban feltüntetni, ahogyan a bécsi udvar a magyarokat *szeretné* látni — hűnek, mindig engedelmes *szolgának!*

Ősz volt . . .

*A hervadt sárga levelek
Egy régi álmod búsán eltemettek.*

*Álmodtam . . .
Fényes büszke volt az álmodom.*

*Sok régi ábránd mind valóra vált.
Madár dalával volt a lég tele,
Csillag ragyogta át az éjszakát.
S a félhomálynak távol büvköréből
Szellő hozott ábrándos hangokat,
Epedve vártam én e dalnak végét,
Szívem elveszté minden reménységét,
S csalódtam, szenvedtem sokat.*

*Minden sötét, minden oly néma lett.
És ez álomból nincsen virradat?
Megáll a szél és tünni kezd a felleg
És átbocsát egy halvány sugarat,
Egy csillag sugár . . .
Bánat után csak egy csöpp remény
S az összetört szív újra él.
Uj virág nő a letarolt bokron.
A szív szeret . . . remél!*

Sebestyén Béla.

Köznapi történet.

Mikor az első találkozásnál egymásba villant az a fekete és kék szempár, amint a szívük önkéntelen, kéjes feldobbanása azt mondotta: „Ez az!” a másik pillanatban már hideg daccal, büszkén kereszteződött tekintetük.

Igy kezdődött ismeretségük. Maguk se tudták határozottan miért, de úgy érezték, hogy keresíteniök kell egymást, hogy a félve óhajtott, ellenféllel találkoztak, aki ellen küzdeni kell a hidegség, képmutatás minden fegyverével, átvenni a féltékenység minden gyötrelmein, hogy annál édesebb, annál gyönyörtelibb legyen a diadal . . . a meghódolás, Mert hogy ez lesz a vég, abban nem kételkedett egyikök sem. És midőn társalgás közben csak úgy ömlött ajkaikról a közömbösség, finom guny szóáradata, édes borzongással gondolt mindkettő ama pillanatra, midőn e gunyos, sebző ajkat forró csók zárja majd le s a szavak szerelemtől, boldogságtól lesznek izzók.

Settől fogva keresvén-keresték a találkozást. Miért? Ők azt mondták, hogy bosszantsák; ingereljék egymást, a világ azonban hamar meghozta ítéletét: „Szerelmesek” és majd megkönynyebbülten, majd kárörömmel, de mindig érdeklődve tették hozzá: „Végre valahára!”

A közvélemény — szokott utjain — eljutott az érdekeltek füleibe is. Margit, midőn barátnői hamiskás mosollyal beszélték neki a róluk városzerte keringő pletykákat, megvető arccal jegyezte meg: „Bolondok”, hanem azért gyorsan más

tárgyra terelte a társalgást, majd magába maradva boldogan csókdosta össze s rejté keblébe a rózsa-bimbót, melyet tegnap ő tépett le számára.

Andort szintén barátai siettek izlésének jószágáról s szerencsekivánataik őszinteségéről meggyőzni. Bosszusan ugrott fel a célzások hallattára, hirtelen megdobbanó szive égő pirral önté el arcát s állítólag a haragtól felindulva hagyta ott a „kompániát“. Eh hisz ez boldonság, képtelenség. Hogy ő szerelmes. Hogy az az ici-pici kis isten végre sziven találta volna őt is, kivel annyi éven át hasztalan kacérkodott, kinek egy mosolyára lángra lobbant annyi leány szive s rügybeszökkent az anyák reményfája, kinek egy szavára könny borított el annyi leányszemet s avarrá hullott a reményfák zöld koronája, ki a titkos imádás, epedés árában úgy állott büszkén, hidegen, kőszívűen, mintegy sziklabérc! És most leszálljon ő is az átlag-emberek sorába, szerelmes legyen, nyögdicséljen, mint egy bűgő, zokogó galamb! Talán még verseket is írjon, mint holmi fűzfa-poéta! Nem és százszer nem! Hiszen... nem, nem... Csak az a kis dobogó jószág ne tiltakoznék ellene. De ott háborgott, ott zakatolt hatalmas mellében és nem nyugodott addig, míg asztalának rejtett fiókjából elő nem keresett valami kis képet s azt előbb ajkaihoz, majd szívéhez nem nyomta. Attól aztán egyszerre lecsendesedett s csak sötét, nagy szemei tekintettek mélán valami ismeretlen, büvös világ felé.

* * *

És a férfi volt gyengébb... Vagy inkább türelmetlenebb...

Gyönyörűszéptavaszi alkonyat volt. Egy azok közül, melyeket igazán költőieknek lehet nevezni, melyek méla varázsukkal reá terülnek a lélekre, megnyitják a szívet, lezárják az ajkat s csak szemek ragyogása beszél egy másik ragyogó szempáron át egy másik szívhöz.

A parkszerű kert hatalmas nyárfáinak csu-csai még sárga-vörös színben izzottak a hunyó nap utolsó sugaraitól, de lent már homályos árnyék borított mindent és szárnyra keltek az illatos párázatok, balzsamos szellők, a tavaszalkony édes gyermekei.

A fehérlő, kavicsos utakon álmatag léptekkel halad Margit és Andor. Szó nem jött ajkaikra, mintha a banyatló nap tüzkévéi egyenesen szívébe sugároztak volna s felolvasztanák

mesterséges fagyát. Keblüket valami édes, homályos vágy töltötte el, az az ösztönszerű óhaj, hogy vessenek véget ennek a hazug, önkínzó játéknak, szólaljon meg ajkukon szívük s a letűnt nap helyett a bevallott szerelemnek, rég várt boldogságnak csillaga hintse hüvös fényét rájuk. E gondolatra önkéntelenül közelebb simultak egymáshoz, lecsüggő kezeik egymást érintették, testüket édes borzadás futotta át s a férfi hirtelen mozdulatlan keblére zárja szép ellenfelét. Margit pillanatilag lehuny szemekkel engedte át magát az ölelésnek, egész alakján átremegett a betöltött vágy gyönyöre, de a következő pillanatban fölveté selymes pilláit, szemében kacér fény gyuladt ki s hirtelen kibontakozván az ölelő karok közül, már a verandához vezető utról kiáltá kacér trillázó hangon:

— Majd máskor... majd máskor...

...Andor egy darabig tétován, a meglepetéstől mozdulatlanul állott ott. Arcát sötétre festé feltoluló vére. Szégyelte magát gyöngeségeért, mely elragadta, szégyelte a kudarcot, melyet szívéért szenvedett. E gondolatnál keblét fájdalom, keserűség és düh töltötte el. De csak egy percig, mert aztán arca földerült, ajkai mosolyra nyiltak szét. Hiszen az a pillanat olyan drága neki. Azóta tudja, hogy szeretve van, tudja, mert érezte, ami nem hazudhat, érezte testének gyönyörteli megremegetését... És bár Margitot nem látta többet az estén, vidáman, tervezgetésbe merülten távozott.

* * *

Terve kivitelének színhelyéül nagynénjének közelben fekvő urilakát választá ki, hova Margit is gyakorta szokott ellátogatni.

Most sem kellett sokáig várakoznia. Egy délután, midőn átlátogatott, Margit kihaltak találta az egész háztájat. De az ajtók tárva voltak, a vadszöllős kiugró asztalkája pedig a rajta heverő kézi munkákkal meggyőzte arról, hogy a néni otthon van és így tétovázás nélkül indult az előszobába, ahol azonban a bámulattól hirtelen megállott. Ugy rémlett, mintha mély, zengő férfi hangon, melynek hallattára szive hevesebben kezdett dobogni, nevét suttognák:

— Margit, édes Margit...

Mint a megriasztott őzike, nem tudva, fússon-e, vagy ott maradjon, félénken pillantott szét maga körül és tekintete a szomszéd szobába mé-

lyedt. A hűs szobában, kényelmesen kipárnázott székekben fekvő helyzetben ült Andor, homloka körülkötve, szemei lecsukva, ajkai lázasan sutogtak tovább:

— Óh ne fusson, maradjon mellettem! Hallgasson meg; hadd mondjam el, hogy szeretem, imádom, elepedek magáért... Ez az igaz, nem amit eddig mondtam. Maga lelkemnek minden érzése, agyamnak minden gondolata, szivemnek minden dobbanása... hazugság volt eddig minden egyéb szavam. Ez az igaz és ez az ölelés... Óh higgyen nekem... Könyörüljön rajtam... Csókoljon meg... Csak egyszer... egyetlen egyszer...

És Margit, aki mintegy delejes álomban, öntudatlanul közeledett a beszéd alatt a beteghez, arra ébredt fel, hogy ajkai reá tapadtak a férfi szomjas ajakára, a lázbeteg karjai pedig összefonódtak körülötte. És mikor a néni mosolyogva megjelent az ajtóban, ugyan hova rejtette volna szemérmatosan piruló arcocskáját? Oda borult a férfi diadalmasan dobogó, szerető szívére.

(Kolozsvár.)

Bartha József.

Vissza.

*Tépdesezt szárnyán ott lebeg lelkem
Első szerelmem drága gyöngye Te!
Ott, hol az első szerelmes csókot
Bibor ajkadról titkon loptam le.
Ott, hol először hozzám simulva
Szőke fejecskéd vállamon pihent.
Ott, hol ajkadról először hallám
Mennybéli üdvöm az első — igent.*

*Hajh!... már azóta sok idő elmult;
Elfeledélek... el a hűtlen — én.
Az idő röppen... s már-már tulesék
Első szerelmem boldog édenén.
De hogy a lelkem nem hagy nyugodni,
Sir és zakatol, vádol szüntelen,
Érző szivedhez küldöm a sóhajt,
Bünbocsánatért megcsalt kedvesem.*

*Mit nem akarva ellened tevék,
Feledés fátyla borítsa el azt,
Vérző szivedre, megtért szerelmem
Hozzon balzsamul gyógyító vigaszt.
Boldog időknék mennybéli percét
Idézzé eléd őszi rózsaszál,
Amit szerelmed hű zálogául
Rózsakertedben egykor átadál.*

*Csöndes bűgással, ha válladra száll
Fehér galambod lelkednek képe,
Remegő ajkam halk rébegését
Idézzé vissza lelked élébe.*

*Sha messze röppen szárnyacsattogással
S vissza-vissza néz rád némán tekint,
Bucsuzó szavam jusson eszedbe:
Vissza jövök én, meglásd, megint.*

*S ha most, mit ajkam akkor ígére,
Sok idő multán be is váltanám,
Nem üznél-é el...? ki feledélek
S érző szivedet hűtlen megcsalám?*

*Most hogy a multba visszazáll lelkem,
Könnycsepp pereg le halvány arcomom,
S megtört kebellem vissza könyörgöm
Megcsalt szerelmed, őrző angyalom.*

Hajdu Árpád.

Emlékszik még?

— Emlékszik még Klárka, mikor — tudja — először táncoltunk itt, ebben a teremben? — Így beszélt egy fiatal ember egy kis barna lánynak a bálban. A kis leány emlékezett... úgy ragyogott a szeme... úgy mosolygott a szája... Bizonyos, hogy emlékezett...

De hogy is ne emlékezett volna, hiszen olyan az emberi lélek, hogy a könnyed, játékos dolgokra úgy vissza-vissza emlékezik, a nagy, fontos dolgok meg úgy kihullanak az emlékezetéből, hogy no. A víz tükrén ott himbálózik, ott játszik, ringatózik egy-egy kis levélke... A nehéz kő egy-kettő s a víz fenekén van, eltakarja az iszap, a fővény...

Klárka is emlékezett, Pista is emlékezett...

Az első bál... nem is bál, csak „próbabál“... Bizony csak próbabál, de azért az ám a bál! Ugy-e mindnyájan emlékezünk rá soká... soká... Nem csak „Fizika“ meg „Háztartás Lap“ lapjain van fölírva annak a dátuma egy-egy édes név s átlótt szív kíséretében, bájos széljegyzeteknek, hanem talán ide be, a szivünkbe is...

Mikor olyan tüzzel, olyan rajongással repülünk végig egy-egy kis kurtaszoknyás lánykával a sima parketten s szentül meg vagyunk győződve, hogy mindenki azt mondja:

— De egymásnak illik ez a két gyerek!

S nem is lehet másként, minthogy minden kis leány irigyli táncosnőnk szerencsését, hogy az táncolhat velünk, nem pedig ő.

Óh boldog próbabálok aranykorszaka! Én, ha a cigány volnék, a próbabálokon sohse tartanék szünetet, hanem huznám, míg csak egy boldog gyermekpárt látnék lejtteni.

Később? Olyon nevetséges minden... Huzza a cigány szebben, mert többet kap; mi táncolunk taktusra, kimérten; a cigány elhagyja, a nő egy betanult mosolylyal megköszöni, hogy nem hagytuk ülni, míg más táncolt; mi kimegyünk a buffetbe, ásítunk egyet, erőltetve tán' kettőt is s számítjuk magunkban, hogy még hányal kell táncolnunk, hogy harag ne legyen.

De hát ott hagytuk el, hogy Klárrika emlékezett... Olyan aranyos volt ez a Klárrika, mikor így emlékezett...

— Ugy-e Pista maga odajött hozzám... Ki is mutatta be? Igen Csató Feri, az az utálatos; maga tudja, miért mondtam annak, hát mondja igazán: nem kiállhatatlan, amikor azt izente a testvérétől, hogy szakít most már velem, amiért én magával olyan jól mulattam. Még ő szakít velem, mikor én sohse szerettem, csak a harmadik felsőben úgy „ugrattuk“.

— Látja Klárrika, én magát már azelőtt szerettem, mielőtt megösmertem s úgy örültem, mikor megtudtam, hogy maga ott lesz a próbabálon. De jól mulattunk akkor Istenem! Magának sem volt akkor még ilyen hosszú ruhája. Azután, mikor először voltam maguknál, emlékszik Klárrika?

S beszélgettek tovább édes semmiségekről... Ezek az édes semmiségek úgy illenek azokhoz a szinte öntudatlan boldogságokban mosolygó arcokhoz, azokhoz a csillogó szép szemekhez, ahoz az édes, lágy álomba ringató cigányzenéhez, ahoz a rózsaszín, illatos levegőhöz...

...Emlékszik Klárrika?...

* * *

Forditsunk pár lappal odább a krónikában.

Olyan meleg a levegő... parfüm, szivarfüst együtt uszik a levegőben... Jouron vagyunk. Már a vége fele. Asszonyok, lányok, fiatal emberek egy egy csoportban nevetgélnek, beszélgetnek; egy szép szőke lány zongorázik, egy hadnagy forgatja a kottát neki s nézi a lány szép fehér puha kezét...

Itt van Klárrika is. Klárrika, az asszony, de nem a Pista felesége. Más vette el, de hiszen így szokott az lenni.

— Emlékszik. Pista régen...

— A' gyermekség volt nagyságos asszonyom. Nagyságos asszonyom hozzá ment máshoz, én is elveszek egy mást s vége van. S míg ezt mondta, nézte-nézte hosszan a zongorázó szép szőke lányt.

A szép asszony csak néz maga elé, aztán kacéran hátra veti a fejét, a fogai, szeme csak úgy villognak:

— Igaz, Pista, igaza van; de talán még sem volt az olyan gyerekség...

Tovább szól a zongora. Olyan meleg a levegő... parfüm, szivarfüst együtt uszik a levegőben...

* * *

Még odább egy pár lappal.

Igaza van Pistanak; Klári néni már özvegy asszony is; Pista is Pista bácsi már, nem csak felesége van, hanem nagy lánya is: a szép Vilma.

Pista bácsi ott ül az asztalnál a kényelmes karosszékben s nézi, hogy a két asszony hogy csinositja az ő szép leányát, Vilmát. A két asszony Etelka néni, az egykori zongorázó szép szőke lány, most a Pista bácsi felesége, meg Klári néni.

— Milyen szép vagy édesem! — mondja elragadtatással Klári néni. Etelka néni nézi boldogsággal, mint csak egy édes anya nézheti gyermekét.

Hogyne volna szép, Vilma. Hiszen ha maga a természet nem tette volna széppé, széppé tenné a boldogság. Mert bizony Vilma menyasszony, még pedig a Klári néni fiának, a Gyurinak a boldog kicsi arája.

Be is toppan hamarosan a vőlegény, hogy vigye Vilmát — még nem ugyan az esküvőre, csak a bálba. Hamarosan el is mennek, becsukódik utánok az ajtó, Pista bácsi meg Klári néni egyedül maradnak; lent az utcán hallatszik még a távozó kocsidörgése.

— Megyek már én is nászuram haza — nem a bálba — mondja Klári néni a szép öregasszony s próbál egy kissé kacéran mosolyogni, mint régen valamikor s keskeny, puha ajkain mint egy visszfény játszik a multakból egy vizatérő mosoly.

— Emlékszik még nászuram?

— Emlékszem, emlékszem... de megfáznak a lovak odalenn, ha soká várnak.

— Igaz biz' az; na jóéjszakát!

— Jóéjszakát!

Pista bácsi beleült az öreg karosszékbe; egyet-kettőt szippant a hosszuszáru csibukból s míg nézi, hogy mint ölelik átal, mint olvadnak együvé s mint tűnnek el a kékes-szürke füstkarikák, lassan mormolja:

— Emlékszik még?

Pánczél József.

Színház.

— Egy operetről. —

Ha az opettet műfajnak merném nevezni, azt mondanám, hogy ez a műfaj hanyatlóban van. Ezelőtt harminc-negyven évvel igen értékes alkotásokat produkált az operett-irodalom. Szándékosan használtam ezt a szót és nem tévedésből, mert meg vagyok győződve arról, hogy az irodalmat egyáltalában nem profanizálta a Corneillei harangok, vagy Rip-Rip, éppenugy Lili sem. Ellenkezőleg, a koturnuson lépkedő dráma aranykorában felüldítő hatást volt hivatva gyakorolni a könnyed szellem, a színes muzsika: gyűjtőnévvel nevezve: az operett.

A mai operettnek három változatát ismerem. Az egyiknek többé-kevésbé sikerült librettója eszközli ki a bünbocsánatot, a másikat a jobb sorsra érdemes komponista menti meg egy-két szellemes kupléval. Azok a szép idők, mikor az operett egyben tartalmas szindarab és értékes zenei alkotás tudott lenni, már elmúltak. A harmadik csoportba tehát önként sorakoznak azok az operettek, melyeknél úgy a tartalom, mint a muzsika értéktelen, izléstelen semmisség.

Ebbe az utolsó csoportba tartozik a Legvitézebb huszár.

A bemutatón nagyon érdekes megfigyeléseket lehetett tenni. Ékes szívárványszínekben tündöklő huszártoalettek mozognak a színpadon. Egy kis francia városkába győzelmesen vonul be Simonyi őbester ezrede. Lelkesedéssel tölt el mindenkit a szép ruhák, az ügyes felvonulások látása. Azután a nagy hős a szép magyar hazáról szóló hamis frázisokkal kompromittálja magát és Martos Ferencet. Erre erősen megcsappan a lelkesedés. Később kiderül a vitéz ezredesről, hogy nem is annyira vitéz ezredes, mint inkább lágyszivű troubadour. A közönség most már megállapítja magában, hogy nem érdemes tapsolni. De a legvitézebb huszár nem hagyja annyiban a dolgot és végérvényesen ki akarja ábrándítani magából a publikumot. Csakhamar bemutatja magát, mint kalandhajhászó ifjoncot. Végül pedig megragad egy alkalmas pillanatot és egy nőt. Az utóbbit hazaviszi feleségnek — Debrecenbe.

A bemutató közönsége erre már nem szól semmit. Hanem a második előadást üres ház nézte végig.

Simonyi őbesternek a fentebb elmondott vitselt dolgaihoz garnirungot készített Jakobi Viktor nagydobból és cintányérből. Kár, nagy kár, hogy ennyi kázusnak éppen a legvitézebb huszárral kellett megtörténnie.

Az előadás jó volt. Zilahynéről dicsérőleg kell megemlékezni. Ő azon ritka énekesnők közé tartozik, akik énekesnői mivoltuk mellett, színésznők is akarnak lenni. Neki sikerült ezt el-

érni. Éppen olyan jól játszott, mint amilyen szépen énekelt volna, ha lett volna mit.

Ternyei már sokszor bebizonyította, hogy igen használható és sokoldalú színész. De hogy Simonyi őbester szerepét két tenorista mellett miért kellett neki játszania, azt nem értem. Fóthy és Sarkadi ez estén elemükben voltak. Kellemes meglepetést szereztek Bérczy és társai a hangtalan szerepekben. Nagyon, nagyon előnyös az előadásra, ha olyanok statisztálnak, akik tudnak öltözködni és mozogni a színpadon. A kar sikerült énekszámával rászolgált az elismerésre.

Hanem a zenekarról van egy észrevételem. Sok szó esett már róla. Most már azt hiszem, meg van állapítva, hogy jó. Az is — legtöbbször. De néha megtörténik, hogy karmester, zenekar és énekes nem éppen egy taktust követ. Ez az észrevételem.

Ifjusági hírek.

A Magyar Irodalmi Önképző Társulat okt. hó 20-án este 1/8 órákor tartotta szokott helyiségében harmadik rendes heti ülését. Ez a heti ülés az Irodalmi Társulat legszebb ülései közé sorakozhatik és világos tanubizonyosságát adta az Irodalmi Társulat magas színvonalának. **Kürthy** Károly 2. th. három költeményt olvasott fel, melyeket a Társulat jegyzőkönyvi köszönetben részesített. Majd **Hajdu** Árpád 1. th. kevésbé sikerült vizsgálata (Gabányi: A kakasútlón) után **Szabó** István 1. th. olvasott fel néhány hangulatos költeményt, melyek emlékkönyvbe írásra méltónak tartattak. **Kun** Károly 1. th. szép szavaltát (Farkas Imre: Rákóczi induló), valamint **Debreczeni** István 1. th. felolvasott három szép költeményét (Mesék) első fokra bírálták. A kiválóan sikerült heti ülést **Lippe** Árpád 2. jh. meglepően alakított és első fokra bírált szavaltát (Petőfi: Az őrült) zárta be, melyet a hallgatóság zajos tapsokkal jutalmazott. Ugyanekkor közgyűlést is tartott a Társulat, amelynek tárgya a Gönczy Béla lemondásával megüresedett kiadói hivatali főnöki állás betöltése volt. A közgyűlés köszönetet szavazott Gönczy Bélának eddigi eredményes munkásságáért és helyébe Papp Józsefet választotta meg kiadói hivatali főnöknek, akinek szorgalma, tevékenysége biztosítékot nyújt arra, hogy a Debreczeni Főiskolai Lapok technikai ügyeinek vitele jó kezekbe lesz letéve.

A főisk. ifjuság Rákóczi ünnepélye. A főiskola ifjusága már minden intézkedést megtett a november 13-án tartandó nagyszabású Rákóczi ünnepélyre vonatkozólag. Védnököket az egyház, a város és a megye előkelőségei köréből kért fel az ifjuság. Az ünnepély oly óriási arányúnak mutatkozik, amelyhez hasonlót az ifjuság régen nem rendezett. De a legszebb számokat mutatja is fel a már kész műsor. A Bika disztermének egyik felét csaknem a pódium foglalja el s az erre emelt díszelt közt folyik le minden egyes szám. Oláh Gábor országosan ismert nevű költő elkészítette már „Bujdosó diákok” című drámai jelenetét, melyet Jtógás jelemezően fognak előadni s melyből már meg is kezdték a szereplők a próbákat. Ugyszintén ő irt egy gyönyörű szép melodramát, mely most van zenésítés alatt. Egyik legszebb száma lesz a műsornak a Főisk. Kántus, a Városi Dalegylet és az Egyetértés Dalegylet által előadandó Rákóczi imádsága, és a Szemes Miklós 2. jh. tárogatózása. Ezenkívül városunk egyik irodalmi kiválósága fog néhány költeményt

felolvasni s Bay László színművész énekel, Lukács Juliska drámai hősnő pedig szaval. Az ünnepélyhez a legnagyobb réményt fűzi az ifjuság s az egész környék nagy várakozással néz elébe.

A Rákóczi fejedelem hamvainak temetésén a debreceni főiskola ifjuságát Miszti Mihály szénior, Vidovich Ernő, a M. I. Ö. T. elnöke, makfalvi Dósa István és Soós István zászlótartók képviselték. A küldöttség magával vitte a zászlóját, amely alá sorakozott a debreceni ifjuság nagyszámú zarándok csapata is. Akadémiánk ifjusága impozáns alakban óhajtott kifejezni kegyeletét a nagy fejedelem iránt. Elzarándokolt a sírjához. A kiküldöttek koszorút helyeztek a koporsóra a debreceni főiskola ifjuságának nevében.

A zarándokló ifjuság. Szinte mindenki s nem csak az ifjuság, hanem a város lakosságának minden tagja tudja, hogy főiskolánk kebeléből mintegy ötven ifju indult zarándokuttra, hogy a nagy szabadsághős, a nagy száműzött Kassán végbemenő második eltemetésénél jelen legyen. A lelkes ifjuság eme tényét mozgó eszmékről és célokról beszélni felesleges volna. Most csak a zarándokok utjáról beszélünk, amely a szó legszorosabb értelmében vett diadalut! Innen tárogató é énekszó mellett indultak el nt. Csiky Lajos theol. prof. megható bucsu-beszéde után, abban a hitben, hogy utközben igen sok nélkülözésnek lesznek kitéve. De igen kellemes csalódás érte őket. Még az utjokról nem értesített közbeeső falvak lakosa is a legnagyobb bensőséggel fogadta társaikat. Ujfehértón zászlók alatt, zeneszóval fogadták őket s a lobogó díszbe öltözött község utcáit fehér ruhás leányok virághintő sorfala szegélyezte... A díszes fogadtatás után több száz teritékü disztrakoma várta a lelkes zarándok csapatot, melyen a község előkelősége a legteljesebb számmal vett részt. Ujfehértó határán már ott várakozott rájuk Nyiregyháza város impozáns küldöttsége s megható volt, amidőn az ottani főgimnáziumi ifjusága öleléssel fogadta őket, mely után a Szózat éneklése közben folytatták Nyiregyházaig hátralevő tizenkét kilométeres utat, melyen a város főkapitánya és tanácsosa, valamint a nagyszámú intelligéncia és több ezer főre menő közönség gyalog kísérte be őket a városba. A hivatalos fogadtatás a város háza előtt volt, ahol zeneszó és mintegy hater ember szerzett meglepetést társainknak; itt üdvözölte őket Mayerszky Béla polgármester, kinek szavaira Szabó Lajos 4. jh. válaszolt. Este disztrakoma volt, melyen számtalan sok felköszöntés hangzott el kölcsönösen. Másnap reggel, dacára a hideg szeles időnek, egész sereg kísérte a város határáig a Tokaj felé tartó ifju csapatot. Itt megérkezésük estéjén a Rákóczi szobor javára hangverseny lesz, melyre a jegyek már mind elkelték. Ez a tüneményes vendégzeretet ismétlődött Sárospatakon, Sátoraljaujhelyen és mindenütt, ahol utjuk csak keresztül ment. Több helyen ünnepélyeket rendeztek tiszteletükre. A diadalut örökre feledhetetlen emlékeket fog kelteni nemcsak az ők, de a mi, itthon maradtak szívében is.

Az Akadémia Atlétikai Klub. Minden tekintetben sikerült osztályozó versenyt rendezett az A. A. K. okt. 21-én erőinek kipróbálása céljából. A próba fényesen bevált! Az egyesület ezen házi jellegű mérkőzésével, melyet szép számú ifjuság nézett végig, derekasan beigazolta életrealitását. Az ifju atlétagárda, mely ezuttal összemérte erejét, joggal enged arra következtetni, hogy számottevő tényező gyanánt fog még szerepelni a hazai sport terén.

Habár nem eredmények elérése, hanem a versenyzőknek képességeik alapján való osztályozása volt a főcél,

mégis teljesen meg lehetünk elégedve az elért eredményekkel. Annál is inkább, mivel versenyzőinknek legutóbb alig volt alkalmuk trenirozásra s ugyszólván teljesen készületlenül állottak a starthoz.

Részletes tudósításunk a következő:

I. 100 méteres síkfutás. 1. Kiss István. 2. Kalmár István, 3. Nagy Lajos. II. Diszkoszvetés. 1. Nagy Lajos 32:11 m. 2. Igyártó Sándor 31:70 m. 3. Székelyhidy Béla. III. Magasugrás. 1. Szécsényi István 1:60 m. 2. Kalas Ferenc és Nagy Lajos holtversenyben 1:55 m.-el. 3. Székelyhidy Béla 1:50 m. IV. Súlydobás. 1. Székelyhidy Béla 11:62 m. 2. Igyártó Sándor 11:08 m. 3. Vaday Béla 10:53 m. V. Távugrás. 1. Nagy Lajos 5:34 m. 2. Szécsényi István 5:28 m. 3. Székelyhidy Béla 5:05 m. VI. Fülelabdahajítás. 1. Nagy Lajos 42:85 m. 2. Szécsényi István. 3. Székelyhidy Béla. VII. Szerzőnázás korlátón. 1. Tornay János. 2. Kósa Zsigmond. 3. Kalas Ferenc.

Rákóczi ünnepélyt tartott a főiskola tanári kara október 29-én az oratoriumban. Az ünnepély műsorát a főiskolai kántus énekszáma vezette be. Az emlékbeszédet dr. Ferenczy Gyula akadémiai tanár tartotta, az ünnepnap jelentőségéhez, fényéhez, nagyságához minden tekintetben méltó hévvel, lelkesedéssel, szónoki erővel és természetesen mély hatást gyakorolt a közönségre. Majd Pánczél József joghallgató érdemelte ki a tetszés nyilvánításokat ódái hévvel és lyrai melegséggel előadott szavataival. Az emelkedett hangulatu ünnepélyt a főiskolai kántus fejezte be és a közönség a Rákóczi induló lelkesítő hangjai mellett oszlott szét.

A Magyar Irodalmi Önképző Társulat október 27-iki ülését Rákóczi fejedelem emlékének szentelte. Marjay Géza főjegyző mondott eszmékben gazdag emlékbeszédet. Peleskey Sándor és Balla Bertalan sikerült szavatokkal nyertek elismerést. Vidovich Ernő elnök egy minden tekintetben hatásos felolvasással gazdagította a gyűlés tárgysorozatát. Szabó István pedig egy költeményét adta elő, amely a különben is gazdag és értékes műsornak díszére válhatott. Ilyen ülése régen nem volt a Társaságnak. Az itt elhangzott szavak méltóképen adtak kifejezést a tagok kegyeletos érzelmeinek.

A főgimn. Zenekör szeptember 30-án és október 1-én tartotta meg alakulási gyűléseit H. Nagy Jenő szünidei fentartó bizottsági elnök, majd Mácsai Sándor felügyelő-tanár elnöklété alatt. A kör elnöke H. Nagy Jenő visszalépése folytán Vértesi István VIII. o. t. lett. Titkárnak Szabó Nándor VIII. o. t. választott meg; főjegyzőnek Jakus Benő VIII. o. t.; pénztárnoknak Farkas S. VII. o. t. Karmesterek lettek Nágel Zoltán VII. o. t. és Kollonai Endre VIII. o. t.

Az Ifjusági Gyülekezet október hó 14-én alakult meg. A gyülekezet tisztségeire a következőket tisztelte meg bizalmával. Elöljárók lettek: H. Nagy Jenő és Mózes János VIII. o. t.; presbiterek Vértesi István és Nagy Jenő VIII. o., Lovász László és Major János VII. o., Görgey Márton és Tibay Ferenc VI. o., Ménes Lajos és Karácsony Sándor V. o. t. Diákonusoknak megválasztották Balogh János és Szabó Béla VIII. o., Nagy Barna és Kovács Vencel VII. o., Szele György és Huszti Mihály VI. o., Ari Antal és Rácz István V. o. tanulókat. A választás után H. Nagy Jenő előljáró köszönte meg tiszviselő-társai nevében a tagok bizalmát és kérte S. Szabó József felügyelő-tanár ur jóindulatát a Gyülekezet ez évére is.